

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

פרשת החודש

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק טז

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שבעים שנה לנשיאת ב"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכרון

הרבנית הצדקנית

מרת חי' מושקא

ע"ה ז"ל

הי' שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

פרשת החודש

תצט), על המלחמות שיתרחשו בחלק ההוא של העולם, אשר הן מהסימנים המעידים שמתקרבת הגאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו.

ולאור ההתרחשויות והניסים שצויינו לעיל, צריכה להתחזק עוד יותר ההכרה, שזהו הזמן של ההכנה הקרובה למילוי ההבטחה „והיתה לה' המלוכה”¹, כאשר כל העמים ישוכנעו ש„יש בעל הבית לבירה זו”², והכרה זו תביא אותם „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד”³.

מכך מובן גם בעניינינו, שלמרות שפרשת החודש אינה קבועה ביום מסויים בחודש, אלא ביום השבת, בכל זאת צריך ללמוד (לגבי הענין של „החודש”) גם מן היום המסויים מימי החודש שבו חלה שבת פרשת החודש.

ולדוגמא, כבשנה זו, כאשר שבת פרשת החודש חלה בכ"ה באדר, שהוא, לדעת רבי יהושע⁴ (האומר ש„בניסן נברא העולם”), ה„יום הראשון” של ששת ימי בראשית.

ב. קיום המצוות מביא גאולה לעולם

נאמר במדרש⁵, „לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם”, ולפי זה יש לומר – כיון שהסדר בתורה אף הוא מדויק וחלק מן התורה – שמסתבר ש„החודש הזה לכם...” הוא יסוד לתורה כולה. ההתחלה והיסוד לכל המצוות היא „החודש...”.

ההסבר לכך מובן מדברי חז"ל⁶: על „החודש הזה לכם ראש חדשים”⁷ – שהוא חודש ניסן, חודש הגאולה מגלות מצרים⁸ – כי „כשבחר ביעקב ובניו קבע בו (ראש) חודש של גאולה”. כלומר, עבודת „יעקב ובניו” – קיום המצוות – היא כדי להביא את ה„גאולה” לעולם („בחר הקדוש־ברוך־הוא בעולמו”):

העולם כשלעצמו הוא במצב של גלות, כי „עולם” הוא מלשון העלם⁹ – האלקות היא נסתרת בעולם, ואף גם כאשר נמצאים בעולם,

להבין המשנה י"ט של ר"ה ס"ד. ובכמה דרושי רבותינו נשיאינו ד"ה של יו"ט של ר"ה).

(4) ר"ה יא, רע"א. תוד"ה לתקופות שם ח, א.

(5) תנחומא באבער בראשית יא. יל"ש עה"פ החודש גו'.

פרש"י ומדרש לקח טוב ר"פ בראשית.

(6) שמו"ר פט"ו יא.

(7) בא יב, ב.

(8) ובניסן עתידין ליגאל (דעת ר"י ר"ה שם. וכן סתם בשמו"ר שם).

(9) לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

א. צריך ללמוד בענין פרשת החודש גם מן היום בחודש בו היא חלה

כבר דובר פעמים רבות על כך, שאמנם, „ימי החודש” ו„ימי השבוע” נמנים לפי חישובים שונים, שאינם תלויים זה בזה,

ולפי זה: כאשר יום־טוב, הנקבע לפי חישוב ימי החודש (כגון: פסח, שהוא תמיד בט"ו ניסן), חל בשבת, צריך להיות, לכאורה, ששתי הקדושות שבאותו יום קדושת השבת (שמצד ימי השבוע) וקדושת יום־טוב (שמצד ימי החודש), הם ענינים נפרדים, שאין קשר ביניהם,

אך כיון שכל דבר בעולם, ועל־אחת־כמה וכמה בתורה, הוא בהשגחה פרטית ובדיוק רב, מובן, שעצם העובדה שיום זה בחודש חל, ביום זה בשבוע, מוכיחה שיש קשר ביניהם, ואף יותר מכך – יוצרת קשר ביניהם.

וכפי שידועה ההוכחה לכך מן הגמרא: במסכת זבחים¹ נאמר: „ראש חודש למוספין דידיה אהני, למוספי שבת לא אהני (בתמיהה)” (=ראש חודש „מועיל” למוספין שלו, ולמוספי שבת אינו „מועיל”?) כלומר, בקרבנות מוספי השבת המובאים בראש־חודש שחל בשבת ישנה גם קדושת ראש חודש (ומוספי ראש חודש „מוקדשין משל שבת”²), יוצא, שהקשר וההשפעה של ראש חודש אינם ביום זה רק על פי מנין החודש, אלא גם בשבת ובענייניה, ששבת זו נעשית לשבת מיוחדת, שבת של ראש חודש³.

(1) צא, רע"א.

(2) רש"י שם ד"ה מוספי ר"ח.

(3) ועד"ז מצינו שהשבת „אהני” לענינים שאינם שייכים מצ"ע לקדושת שבת (כמו „לתמידין” – זבחים שם). וכידוע ג"כ הרא"י מהביאור בזה שאין תוקעין ברי"ה שחל להיות בשבת שזהו מפני שבשבת נמשך מצד עצמו מה שנמשך ע"י השופר, וממילא אינו נצרך לשופר (לקו"ת ר"ה ד"ה

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

יציאת מצרים –

הרי זהו הזמן המתאים להפנות את מלוא תשומת הלב אל הניסים והנפלאות שאירעו בימינו אלה, בימים הסמוכים לפורים שנה זו.

היו אלה ניסים גלויים לא רק לעם ישראל אלא גם לכל העמים, ועד ש"ראו כל אפסי ארץ" – הכל ראו את הניסים שהתרחשו בתקופה זו.

... על פי התנאים הטבעיים של העולם היה צפוי, שתהיה זו לא רק הכרזת מלחמה וכיוצא בזה, אלא שהמלחמה תגרור לתוכה עמים רבים ותתלהט עד כדי מלחמת עולם ר"ל; אך בפועל, למעלה מדרך הטבע, לא זו בלבד שנמנעה מלחמת עולם, אלא שגם המלחמה שפרצה – שככה.

בשעה שכל הסימנים הצביעו, שיש לצפות למלחמה קשה ולהכין צבא גדול ואדיר, מצוייד בכלי-נשק רבים ודווקא מהמתקדמים ביותר – הרי לאחר כל ההכנות, כפי שנהוג להיערך למלחמה ארוכה שאמורה להתמשך שבועות וחודשים – בא הניצחון בפועל בתוך זמן קצר ביותר!

הניצחון היה כל כך מופלא, שהוא מנע לא רק שפיכות דמים רבה בין אומות העולם (כפי שחששו תחילה), אלא הוא אף הביא לידי כך, שהאוייב שחרר, ובצורה טובה, חלק משבויי המלחמה ואפילו חלק מאלה שנישבו בעבר.

... יתירה מזו: אלה היודעים את המתרחש "מאחורי הקלעים" – המודעים לפרטים חסויים רבים שאינם מגיעים לידי פרסום – משיגים עוד יותר ויותר את פלאי הניסים והנפלאות בזמן הזה, בימים האלה.

* * *

במשך השנה הזאת – עלי' נתנו יהודים את השם והסימן: "היה תהא שנת נפלאות אראנו", ועוד קודם לכן, בסיומה של השנה שעברה, שצויינה על-ידי יהודים בסימן: "היה תהא שנת ניסים" – הודגש פעמים רבות הקשר לדברים שחז"ל גילו מראש (בילקוט שמעוני ישעי' רמז

מגיעים להכרה שיש, בעל-הבית לבירה זו", הרי הכרה זו מוגבלת לבעלות על העולם הניכרת בהכרח מן העולם. במילים אחרות: ההכרה היא רק באור האלקי ה"מלובש" בעולם, אור מדוד ומוגבל. ואילו על-ידי עבודת ישראל בקיום התורה והמצוות מתממש ענין ה"גאולה" – משתחררים מן ההעלמות והמצרים, ו"ממשיכים" למטה את האור האלקי שמעל העלמות.

כיון שעבודת ישראל מביאה את ענין הגאולה, מובן, שהעבודה עצמה צריכה להתבצע באופן של "גאולה":

יהודי צריך לקיים מצוות באופן של "חירות", ובתחושת חירות וחופשיות מבלי להשתעבד למגבלות ההסתרה שבעולם, כך ששום דבר אינו יכול להפריעו בעבודת התורה והמצוות. ביתר עמקות הכוונה היא, שהיהודי ישתחרר מן המגבלות שבטבעו העצמי¹⁰: עבודתו לה' אינה מוגבלת רק לענינים שבהם הוא מוצא טעם מטבעו, כשגם בהם חיותו מוגבלת בהתאם לנדרש על-פי טבעו – אלא הוא מקיים את כל המצוות בחיות בלתי מוגבלת של הנשמה.

ואופן זה של קיום התורה והמצוות נרמז בשם הפרשה, "החודש" (מלשון חידוש¹¹): קיום התורה והמצוות אינו צריך להיעשות כפי שעושים דבר "ישן" ורגיל, אלא כדבר חדש – "בכל יום יהיו בעיניך חדשים"¹² – שאת זאת מבצעים מתוך חיות והתמסרות, המתבטאות בקיום התורה והמצוות במירב ההידור האפשרי.

כיצד ניתן לדרוש שהיהודי יקיים את התורה והמצוות, "כחדשים", בשעה שגופו מורגל יום-יום בלימוד תורה ובקיום מצוות?

(10) ראה תר"א יט, ס"ב ואילך.

(11) ראה פסיקתא דר"כ ופס"ר פ' החודש: חדשו מעשיכם. ועוד.

(12) רש"י תבא כו, טו. וראה רש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. ובספרי ורש"י ואתחנן (ו, ו) ("כחודשה" ובכ"ף הדמיון). וראה טושי"ע ושו"ע אדה"ו אר"ח סי' ס"ב.

אכן, כל עוד הוא מוגבל במציאות העצמית, אין הוא מסוגל להשתחרר מן התחושה שהתורה והמצוות הן, "הרגל" לגביו. אך כאשר הוא "מדלג"¹³ ומשתחרר ממצויאותו, ויוצר אצלו מצב של "יציאת מצרים" במובנה הפנימי¹⁴ – יציאה מן המצרים והגבלות של הטבע – אז גם קיום התורה והמצוות אצלו הוא באופן של חידוש.

ג. גם ב"כל מעשיך נדרשת יציאה ממצרים"

אפשר לחשוב שכל זה אמור רק לגבי סוג העבודה של לימוד התורה וקיום המצוות הקשור לנשמה. כי למרות שהתורה והמצוות מיושמים בדברים גשמיים ובעניני העולם הזה¹⁵, בכל זאת הן קשורות יותר לנשמה מאשר לגוף – ובסוג זה של עבודה מובן שאפשר להגיע לידי "יציאה ממצרים", השתחררות מן המצרים וההגבלות של הגוף הטבעי, ולעבוד באופן של "החודש"...

אך כאשר מדובר אודות עבודה של "כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹⁶, ובכל דרכך דעהו¹⁷, אודות התעסקות היהודי בענינים של העולם, הרי אז, הוא אמנם עושה כל זאת "לשם שמים"...", אך בכל זאת מורגש שאלה הם "מעשיך" ו"דרכיך" – מעשי הגוף – וכיצד אפשר לדרוש בעבודה זו להגיע לידי השתחררות מטבע הגוף, כאשר בה בשעה הוא שקוע בעניני הגוף?

על כך נלמדת ההוראה מכך ששבת פרשת החודש חלה בכ"ה אדר – היום הראשון של מעשה בראשית – שגם בעניני הבריאה (כ"ה

(13) שוויה השייכות בין "החודש" לתוכן כל הפרשה שהוא ע"ד עניני פסח – כי "פסח" הוא "על שם הדלוג" (רש"י בא יב, יא. שם, יג) – העבודה למעלה ממדידה והגבלה.

(14) ראה תניא פמ"ז. ובכ"מ.

(15) תניא פ"ד. וראה שם פל"ז.

(16) אבות פ"ב מ"ב.

(17) משלי ג, ו.

אדר) אפשרית וחייבת להיות עבודה באופן של „החדש“, מעל למדידה והגבלה.

ד. בניסן – בריאה במחשבה; בתשרי – בריאה בדיבור

אך, בכל זאת, כיצד ייתכן ששני הענינים הנוגדים יהיו בבת אחת, שכאשר שקועים בעניני הגוף יהיו משוחררים בו בזמן מטבע הגוף? זאת, משום שהיהודי קשור לבריאה כפי שהיא נבראה בכ"ה אדר, כדעת רבי יהושע, ולא בכ"ה אלול, כדעת רבי אליעזר¹⁸ („בתשרי נברא העולם“).

ידוע¹⁹ ששתי הדעות – דעת רבי יהושע ודעת רבי אליעזר – הן אמת: בניסן „עלה במחשבה לברוא“ את העולם, והבריאה בפועל היתה בתשרי²⁰. וזה מתאים למבואר בספרי קבלה²¹, ש„בניסן נברא העולם“ אמור לגבי

18 ר"ה י, סע"ב ואילך. וש"נ. תודה לתקופות הנ"ל. ר"ן ר"ה טו, א.

19 תודה כמאן מצלינן – ר"ה כו, א (וראה הערה הבאה). שער הכוונות ענין ר"ה דרוש א'. פעה"ש שער ר"ה פ"ד (בכמה דפוסים – פ"ז).

20 בתוס' שם לפנינו, דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן. אבל [נוסף שיש גורסין (הובא בשו"ת בני ציון ח"א ס"ד אות טז) בתוס' כפנינים, הרי"ן:

בתוס' מבוארים ב' ענינים: א) (שק"ך) החידוש שיש ב' בריאות – במחשבה ובדיבור (ולכן מביא דוגמא – דא"י ע"ז). ב) תשרי הנ"ל קודם לניסן (דפשיטא דמחשבה קדמה לדבור):

ובמילא, כל מ"ד דס"ל שניסן קדם לתשרי – כמו דעת התוס' ד"ה לתקופות הנ"ל דלתקופות מנינן (כר"י) מניסן של תתו – וס"ל ג"כ דלא פליגי ר"י ור"א במציאות – עכצ"ל דעלה במחשבה בניסן ונברא בדיבור בתשרי.

ועד"ז לכל מ"ד דאדה"ד נברא בר"ה וחסא (רובם ככולם של) דרושי חסידות, ס' קבלה, זח"א לו, א. ובכ"מ בתקו"ו]] – את"ל דס"ל ג"כ דלא פליגי במציאות – עכצ"ל דבניסן עלה במחשבה לברוא.

– וידוע דבתוספת ישנם בכ"מ חילוקי דעות מאחד לשני, כי הם למחברים שונים (ספרי כללי התוס' – יד מלאכי וכו').

21 נהר שלום סדר תפלות ר"ה קרוב לסופו. שמן ששון לשער הכוונות שם. – באמת ליעקב (ח, פט) הקשה עליו. ולכאורה י"ל דכמה דרגות בפנימיות וחיזונית (וכבנהר שלום שם) וכחסים באמת ליעקב שם.

ענין הבריאה בקשר לפנימיות העולמות, ואילו בתשרי נברא העולם – חיזונית העולמות.

חיזונית העולמות היא העולם כפי שהוא נראה לעיני בשר, כדבר בפני-עצמו, נפרד מאלקות, והתהוות זו היא מדיבור ה', ש„דיבורו של הקדוש-ברוך-הוא חשיב מעשה“²², והדיבור „נמשך“ למטה באופן הנראה לנבראים כדבר נפרד, כביכול, מהקדוש-ברוך-הוא²³. פנימיות העולמות היא כפי שהעולם מאוחד עם אלקות, התהוות מבחינת מחשבתו יתברך²⁴, כמו שלמטה, כביכול, המחשבה נשאת תמיד מאוחדת עם האדם החושב²⁵.

וזהו הקשר בין שני עניני ההתהוות לבין החדשים תשרי וניסן:

העבודה הרוחנית בחודש תשרי היא מלמטה למעלה, עבודת התשובה. מעצם העבודה שצריך להתקרב לה, מובן שהיו קודם רחוקים²⁶ מאלקות – מצד סוג זה של עבודה נראה העולם כמציאות, וזקוקים להוכחות שיש בעל-בית לבירה זו.

עבודת חודש ניסן – עבודת הצדיקים – היא מלמעלה למטה: היהודי קרוב²⁶ ומאוחד עם אלקות מלכתחילה, והוא, אדרבה. מרגיש את האלקות בפשטות, ומציאות הנבראים תופסת אצלו מקום רק מפני שיש על כך הוכחות בתורה – „בראשית ברא אלקים“²⁷, ולפיכך

22 ראה ב"ר ספמ"ד. ובכ"מ.

23 תניא פכ"א-כב.

24 להעיר מסהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות ספ"א: ולכן אמר הרמב"ם שהמציאות של הנבראים הנראה לנו אינו אמת מהותן .. משום שהמציאות אמיתית שלו הוא בעורו במחשבת הבורא כו'.

25 ראה בהנ"ל – שער היחוד והאמונה פ"א. וראה לקו"ש [המדרגות] ח"ט ע' 229, וש"ג.

26 ראה סד"ה להבין ענין שמח"ת תשי"ז (ועוד), דפסח ה"ע ננות 'נשואות במקום קרוב הם הצדיקים כו', ועצרת של חג ה"ע ה"נשואות למקום רחוק הם הבע"ת כו'.

27 כידוע ד"ה מי כמוכה תרכ"ט פ"ג. ועוד) שזוהי מההוכחות שהעולם אינו דמיון.

א גוטן אופן, א טייל פון די מלחמה-געפאנגענע און אפילו א טייל פון די געפאנגענע פון פריער.

... און נאך מער: די וועלכע „ווייסן וואס ס'טוט זיך אינעווייניק“ – זיינען באקאנט מיט גאָר אַ סך איינצלהייטן וועלכע דערגרייכן ניט צו דער עפנטלעכקייט – באַגרייפן אַ סך מער דעם וואונדער פון די נסים ונפלאות בזמן הזה בימים אלה.

* * *

במשך פון דעם יאָר – אויף וועלכן אידן גיבן דעם נאָמען און סימן: „היה תהא שנת נפלאות אראנו“, און נאָך פאַר דעם, ביים סוף פון פאַרגאַנגענעם יאר, באַצייכנט פון אידן מיטן סימן „היה תהא שנת נסים“ – איז פיל מאָל באַטאַנט געוואָרן בנוגע וואָס חז"ל האָבן פאַראויס געזאָגט (אין ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט) וועגן די מלחמות וועלכע וועלן פאַרקומען אין יענעם טייל פון וועלט, אַז דאָס זיינען פון די סימנים אַז אַט-אַט קומט די גאולה האמיתית והשלמה דורך משיח צדקנו.

און אין אָנבליק פון די אויבנדערמאָנטע געשעענישן און נסים, דאַרף נאָך שטאַרקער ווערן דער באַוואוסטזיין, אַז דאָס איז די צייט פון הכנה קרובה צו דער ערפילונג פון דער הבטחה, „והיתה לה' המלוכה“¹, ווען אַלע פעלקער וועלן זיין איבערצייגט אַז „יש בעל הבית לבירה זו“², און די אַנערקענונג וועט זיי ברענגען „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד“³.

(ממכתב כללי, כ"ה אדר תנש"א)

בבואנו מימי הפורים – ימים של ניסים שהראה הקב"ה „בימים ההם בזמן הזה“, ובהתקרבו אל חג הפסח – שבו אנו חוגגים את החג של „זמן חרותנו“, ומודים לה' על הניסים והנפלאות שהראה בעת

1 עובדי' א, כא.

2 ראה ב"ר רפ"ט.

3 צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

הוספה בשורת הגאולה

יז.

קומענדיק פון די ימי הפורים – טעג פון נסים, וואָס דער אויבערשטער האָט באַוווּזן „בימים ההם בזמן הזה“, און דערנענטערנדיק זיך צו חג הפסח – ווען מיר פראַווען דעם יום־טוב פון „זמן חרותנו“ און מיר דאַנקען דעם אויבערשטן פאַר די נסים ונפלאות וועלכע ער האָט באַוווּזן ביי יציאת מצרים –

איז איצט די פאסיקע צייט צו ציען די פולע אויפמערקזאמקייט אויף די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט נאָענט צו דעם היינטיקן פורים.

דאָס זיינען געווען נסים גלויים אפענע נסים, ניט נאָר פאַר אידן, נאָר אויך פאַר אַלע פעלקער, ביז אַז „ראו כל אפסי ארץ“, אַלע האָבן געזען די גרויסע נסים וואָס זיינען פאַרגעקומען אין דעם זמן.

. . . לויט די נאַטירלעכע אומשטענדן אין דער וועלט, האָט עס געהאַלטן דערביי, אַז עס זאָל זיין ניט נאָר אַ מלחמה ערקלערונג א.ז.וו. נאָר אַז די מלחמה זאָל אַריינציען מערערע פעלקער און זיך צעפלאַקערן אין אַ וועלט־קריג, ר"ל – און למעלה מדרך הטבע הרגיל, איז ניט בלויז אויסגעמיטן געוואָרן אַ וועלט־מלחמה, נאָר אויך די שוין אָנגעהויבענע מלחמה איז איינגעשטילט געוואָרן.

בעת אַלע סימנים האָבן געוווּזן, אַז מ'דאַרף דערוואַרטן אַ שווערע מלחמה, און צוגרייטן אַ גאָר גרויסע אַרמיי מיט אַ סך כלי־זיין און דוקא פון די נייַעסטע, און נאָך די אַלע צוגרייטונגען ווי ס'איז דער סדר ווען מ'גרייט זיך צו אַ לאַנגער מלחמה, וואָס דאַרף דויערן וואָכן, חדשים – איז דער נצחון געקומען אין גאָר אַ קורצער צייט!

דער נצחון איז געווען אַזוי וואונדערלעך, אַז ער האָט ניט נאָר פאַרמיטן אַ סך שפּיכות דמים צווישן אומות העולם (ווי מ'האָט מורא געהאַט), נאָר האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין

לקוטי

פ' החודש

שיחות

העולם הוא חידוש לגביו ותופס אצלו מקום רק עד כמה שהתורה מאפשרת זאת.

וכיון שהנשמות קשורות לפנימיות העולמות²⁸, בחינת מחשבה²⁹, מובן שבכוחו של כל יהודי לעבוד על עצמו עד שיחוש „אלקות בפשיטות ומציאות בהתחדשות“³⁰ – שההוכחה אצלו למציאות העולם היא רק מן הנאמר בתורה „בראשית ברא אלקים“, ולכן כל פעולותיו תהיינה לפי מציאות תורתית. עיסוקיו בעניני הגוף והעולם הם משום שהתורה מצווה עליו לעשות זאת, ובאופן של „כל מעשיך יהיו לשם שמים“³¹, ובכל דרכיך דעהו“, ולכן גם עבודה זו מתבצעת באופן של „החודש“ והתחדשות, מעל למדידות ולמגבלות של מציאות וטבעו.

ה. השאלות על פירוש רש"י ל„בראשית ברא...“

ויש לומר, שלענין זה – איחוד בין „החודש“ לבין „כ"ה אדר“ – רומז רש"י במאמר „לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם“, שהוא מצטטו בפירושו על הפסוק הראשון בתורה „בראשית ברא אלקים...“, שהרי, לכאורה, אין מובן:

(א) כידוע, אין דרכו של רש"י לציין את הקושי בפסוק ואחר־כך לתרצו, אלא הוא פותח מיד בפירוש ובהסבר, והקושי מתבטל מעצמו, ומדוע כאן מציין רש"י תחילה את הקושי „לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם“ ואינו פותח מיד בפירוש „פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים“³¹ שאם יאמר...³²?

28 ראה בעניניו עשר הכוונות שם: ומר איירי בבחינת הפנימיות שהוא ענין הנשמות

29 כמרו"ל ישראל עלו במחשבה (ב"ר פ"א, ד. תניא רפ"ב. ובארוכה – המשך תרס"ז ע' תמו ואילך).

30 ראה בארוכה ד"ה ויהי הענן תרע"ה (בהמשך תער"ב ח"ב).

31 תהלים קיא, ו.

32 ראה גם לקו"ש ח"י ע' 6 – ושם נת' באר"א.

(ב) אף אם נאמר, שבענינינו לא היה מובן הקושי בכך ש„פתח בבראשית“ אילו לא היה מוסבר תחילה שהתורה (השייכת לעם ישראל) היתה צריכה להתחיל³³ ב„החודש הזה לכם“ שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל³⁴ – בכל זאת, אין „חלק“ פירוש רש"י זה:

(א) מדוע חשוב להסביר כאן ש„מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל“ היא „החודש הזה לכם“³⁵ – לכאורה, צריך היה רש"י לקצר ולומר „לא היה צריך להתחיל את התורה אלא ממצוה (ראשונה) שנצטוו בה ישראל“?

(ב) אם שאלת רש"י היא, כפי שמסבירים המפרשים, שכל הפרשיות הכתובות עד „החודש...“ לא היו צריכות להיכתב בתורה שבכתב – מדוע הוא משתמש בביטוי „לא היה צריך להתחיל את התורה“, שממנו משתמע שרק ההתחלה היתה צריכה להיות שונה³⁶. לכאורה, יותר מתאים היה לומר (כלשון המדרש³⁷) „לא היה צריך לכתוב את התורה אלא מהחודש הזה לכם“?

ההסבר לכך (לפי „יינה של תורה“ שבפירוש רש"י), הוא:

„לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם“ אינה רק סברה, אלא זוהי גם המסקנה³⁸: כיון שזוהי „מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל“ הכרחי לומר שהיא באמת היסוד וההתחלה לתורה כולה (כדלעיל סעי' ב). ולכן רומז רש"י בפירושו על „בראשית“ –

33 ראה בארוכה בכ"ז – לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 7.

34 עפ"י מובנת הוספת רש"י (על לשון המדרש – נסמן לעיל הערה 5) „שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל“.

35 כי אף שכ"ה לשון המדרש – הרי אין ענינו של רש"י להעתיק לשונות המדרשים לבד כשנוגע לפשוטו של מקרא, כמדובר כמ"פ.

36 ראה לקו"ש שם ע' 3 הערה 9. ח"כ ע' 1 ואילך.

37 תנחומא ולקח טוב הנ"ל.

38 ע"פ המבואר בפנים יומתק הלשון „לא הי' צריך להתחיל כו' אלא כו' – ולא (בלשון חיובי) הי' צריך להתחיל את התורה כו'“ – כי הלשון „לא .. אלא“ מורה שאי אפשר להיות באופן אחר (אפילו בדיעבד) – ראה מנחות פג, ב ובתוד"ה מתני' שם.

קשורה לאמיתו של דבר, ובפנימיות הענינים, ל"החודש...". לעבודת האדם⁴². כפי שידועים דברי חז"ל⁴³ אודות בריאת העולמות: "במי נמלך – בנשמותיהם של צדיקים", שכל ענין הבריאה הוא מפני ש"עלה לפניו ית' התענוג שיתענג כביכול בעבודת הצדיקים"⁴⁴.

ההסבר לכך הוא: הבריאה היא מצד "חפץ חסד הוא", משום שלפני הבריאה, כאשר האור האלקי הוא עדיין נעלה מגדר עולמות ונבראים – לא ייתכן שעבודת הנבראים תתפוס מקום, ולכן יכולה הבריאה להיעשות רק בדרך של אתערותא דלעילא מצד ה', כי חפץ חסד הוא⁴⁵. אך מצד שני, דוקא משום שחפץ חסד הוא, הוא מביא לכך שעבודת הנבראים בכל זאת תשפיע⁴⁶, ולכן קשורה סיבת הבריאה

לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם: מכיון שגם, בראשית ברא... הוא חלק מן התורה, צריך לומר ש"החודש הזה לכם..." הוא ה"התחלה" והיסוד ל"בראשית ברא..." כלומר, עבודת ישראל באופן של "החודש..." צריכה להתחיל כעיקר יסוד גם בעניני העולם, הבאת ענין הגאולה לעולם עצמו.

וכפי שמסביר רש"י בהמשך פירושו – פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים: עבודת ישראל מתבססת על כך, שגם, נחלת גוים – העולם – ישוחרר ויעבור לרשות ישראל, ההופכים אותו לשם שמים, ולדרך של "דעהו".

1. גם תחילת הבריאה – מצד הקב"ה – קשורה לעבודת האדם

ענין נוסף בקשר שבין "החודש" לבין כ"ה אדר:

בפסוק, החודש הזה לכם ראש חדשים... מדובר על ראש-חודש ניסן³⁹ – יום שישי למעשה בראשית, לדעת רבי יהושע, יום בריאת האדם. וגם זהו הקשר למאמר חז"ל הנ"ל על "החודש הזה..." – "כשבחר ביעקב ובניו קבע בו ראש חודש של גאולה", כי ביום זה נברא האדם, ובכך התחילה עבודת האדם (של "בחר ביעקב ובניו"⁴⁰) באופן של "חידוש" ו"גאולה", כדלעיל. ואילו בבריאה של כ"ה באדר, לפני בריאת האדם ועבודתו, היתה התהוות העולם וקיומו באתערותא דלעילא, מפני ש"חפץ חסד הוא"⁴¹.

על כך נלמדת ההוראה מפרשת החודש שחלה בכ"ה אדר, שגם תחילת הבריאה, שלכאורה הוא רק משום ש"חפץ חסד הוא",

(39) כדרשת חז"ל (מכילתא ורש"י עה"פ. ועוד) דקאי על קידוש החודש.

(40) ראה אגה"ק סי' ז (קיא, ב).

(41) וע"ד המבואר (ד"ה תקעו תרס"א (בתחלתו) ותרצ"א (בסה"מ קונטרסים ח"א פ"ג) – בנוגע לכ"ה אלול ור"ה.

(על-ידי שהוא "חפץ חסד") בכך ש"עלה לפניו ית' עבודת הצדיקים.

זהו אחד ההסברים לתורת המגיד ממזריטש⁴⁷, שהבריאה היתה "בשביל שיהיו ישראל צדיקים בכל דור", וכיון שאצל הקדוש-ברוך הוא, העבר והעתיד שוים, לכן, היה הוא ית' מתענג ממעשה הצדיקים וצמצם את עצמו. וכך גם לגבי ישראל, ש"ישראל עלו במחשבה"⁴⁸ – הוא מסביר⁴⁹ – שאצל בשר ודם, מי שלא היה לו בן מעולם לא יכול לומר שיהא נחקק במחשבתו צורת הבן שיהיה לו אחר-כך... אבל אצל השם יתברך... אף קודם שנבראו ישראל היה נחקק בצורתם במחשבה... כי אצלו יתברך העבר והעתיד אחד –

ולכאורה, מהו החידוש בכך? הן ברור שהקדוש-ברוך הוא למעלה מן הזמן, ושהעבר והעתיד "שוים" אצלו? אלא, ההסבר לכך הוא: מדובר כאן על האור האלקי הנעלה מצמצום ומקשר – אפילו בכח⁵⁰ – לבריאה, ולכאורה, לא ייתכן לומר שבדרגה זו תיחקק עבודת הצדיקים (או "צורת הבן" בכלל) – וכיצד אפשר, אפוא, לומר שזוהי הסיבה לצמצום ולבריאה?

על כך מוסבר: כיון שאצל הקב"ה, העבר והעתיד שוים, כבר נחקק בפועל⁵¹ הענין של מעשה הצדיקים, ו"צורת הבן" בדרגה של "חפץ חסד הוא", הנעלית לגמרי מן הנבראים, עד אשר זוהי הסיבה⁵² לצמצום ולבריאה.

(47) א"ת ולקו"א שם.

(48) נסמן לעיל הערה 29.

(49) א"ת ד"ה נעשה אדם (ב, ג). כתר שם טוב סי' רמא. וראה א"ת (שם, ד) ד"ה ויברא ור"ה ענין אחר.

(50) ראה המשך תרס"ו ע' ה. ועוד.

(51) ראה אה"ת משפטים (ע' א'רסו. ארעח). רד"ה ויקהל תרע"ה (בהמשך תער"ב ח"ב).

(52) ראה שערי אורה ד"ה וקבל פרק ל: במי נמלך

2. כל הענינים תלויים בעבודת האדם

זוהי גם ההוראה לעבודה בפועל, שגם הענינים הבאים בדרך אתערותא דלעילא, הנעלים לכאורה מהשפעת האדם על עבודתו – גם אלה תלויים, לאמיתו של דבר, בעבודת האדם⁵³.

ויש לומר, שזהו הטעם הפנימי לכך שרש"י מביא את המאמר "לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם" מיד בפירושו על הפסוק "בראשית ברא...", ובכך הוא רוצה לרמוז:

כאשר יהודי לומד בתורה את הפסוק "בראשית ברא...", זה עצמו ענין של "עבודה", ולכן נגרם על-ידי כך, שמיד בענין של "בראשית ברא..." – שהוא ענין של אתערותא דלעילא, כדלעיל – קיימת עבודה של "החודש הזה לכם", עבודה של "יעקב ובניו"⁵⁴.

(מש"חיות ש"פ החודש תשל"ו ותשל"ז, ש"פ נצבים תשל"ד)

בתחלת המחשבה אם להיות רצון וחפץ חסד זה... בנשמתן של צדיקים שעלו בתחלת המחשבה... אותו חפץ חסד מקבל מזה העונג הנעלם שעלה במחשבה תחלה.

(53) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ד ס"ע 338 ואילך, ח"ט [המתורגם] ע' 198. ועוד.

(54) ועפ"י יומתק מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שחסידיים הראשונים היו לומדים בכ"ה אלול פרשת בראשית עד "יום אחד": כ"ו אלול – "יום שני" וכו': התכוונו בכך להביא תוכן של עבודה גם בהענינים של "בראשית ברא גו'" (אתערעל"ע).

(* ראה גם סי' יעב"ץ דיני חודש אלול אות כב.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח